

של עופרה והישועה של יותם ראובני * חנוך ברטוב כרמטכ"ל

(למרות שתודות לה, הוסיפו לראשונה ב- מעריב המילים "לאונן" ו"זין"). ואת ניסיון הביקורת סיימה במילים: "בין הני בוכים היתה סבתא, שהיא חובבת סיפורות ותיקה ונלהבת. תגובתה, כך אמרה לי, מסתכמת בפיתגס רוסקי, ובתירגום חופשי: רק כחוט השערה מפריד בין הני נשגב למגוחך. למרות עצות הסבתא שלה, לא השכילה הישועה, להבהיר לקוראת את מעלותיו או חסרונותיו של ספר זה. * משורר ירושלמי גודע, שקרא בספר דרור מאת העיתונאי חנוך ברטוב, העיר לאחד מחבריו: "הבנתי מתוך הספר, שאם ברטוב היה הרמטכ"ל במלחמת יום הכיפורים, סביר היה עצבנותו היו מגי עים לפחות עד לצוק הגיבראלטר..." *

התוכנית, שהגב' גוטמן החליטה לקצץ קטעים משירו של המשורר, עוב בהחלט זעם את אולם צוותא ולא השתתף בתוכנית, תוך שהוא אומר: "מכניסים חזירים לטרקליני חרסינה, ומאפשרים לעורכות פיומנים להפוך לצנוניות של שירה..." * באחת מהוצאות הספרים עומד לראות אור ספר מאמרים מאת הסופרת עמליה כהנא-כרמון. בסיפורה תציג המחברת את השקפותיה ועמדותיה, אודות מלאכת חיבור הסיפורת בכלל וסיפורה בפרט. * בביקורת שפירסמה במסוף הסיפורת של מעריב אחת מהניחות הרצויה, ששמה עופרה ישועה, על ספר-ביכוריו של יותם ראובני בעד ההזירה הבהירה המבקרת המתחילה, לאורך רשימה שלמה, כי לעור לא תגיע לשלב של מבקרת-מתקדמת

אחרי השערוריה הטלוויזיונית, ש- במהלכה הוצג המשורר אברהם שלונס קי בכליתיקשורת זה כשונה-הכפר של תל-אביב-הקטנה, לא שפר גם גורלו של משורר נוסף, אלכסנדר פן. באירוע לזכרו של המשורר הקומוניסטי המנוח, שצור לם באולם צוותא בתל-אביב (וטרם שודר), בעריכת רליה גולמן (ששימשה במשך שנים רבות כעורכת תוכניות פיומנים ברדיו), חל קצור בעל אופי של "שנינו רה", המזכיר את החכם שהוטל על שיריו של אלכסנדר פן בעודו בחיים. חודש קור דם צילום התוכנית, הוזמן השחקן אשר צרפתי לקרוא בתוכנית משירי אלכסנדר פן. צרפתי היתנה תנאי, והוא: קריאת השיר מנגד בשלמותו. הגב' גוטמן הסכימה, אך כאשר התברר לצרפתי, בערב

כה בהדרגה חווייה אישית-אוטוביוגרפית מחווייה רחבה יותר ויותר — תחילה חווייה המשותפת לו ולבני גילו ודורו האחרים, התורגת אחר-כך מעבר לתחומים גאוגרפים ולאומיים, והופכת חווייה כלל-אנושית. בשנותיו האחרונות, קיבלה יצירת מ"ב מדדים מיתיים, קוסמיים, שהם מא- בק קוסמי בין שני כוחות מרכזיים בקוס- מוס — מזה הטוב, היפה, האסתטי, ומזה — הגס, האלים, המכוער. מאבק שבו ידו של הגס והוולגארי על העליונה, "יפיה-נפש", האסתטיים, הרגישים, התמהונים והנשים היסודיים, בברוטאליות על-ידי עולם החושך, ומתוך שמי"ב חזר והתמודד עם תחומים אלה פעם אחר פעם, הוא העמיק וגילה בהם מעמקים המגיעים, בסופו של דבר, עד לאותה תמונת-עולם קוסמית מרתקת, מיתולוגית.

מרד, מין ופסיכולוגיה

מ"ב היה מורד. מרבית חייו מרד במיסד ובמסורת, בקליקות ובמוסכמות. תחילה מרד בשושלת הרבנים של מיש פחתו, ואז, אחרי שהתמסר ל"התחלק והומו" 1897 ברלין, לערוך את החלק הסיפורתי של העיתון היוקרתי באותם ימים השילוח, התמרד שוב נגד ה"רבי" החדש, אחד-העם, והעדיף להיות עד יומי האחרון כשהוא מבודד, עני, מוחרם כמעט, ולא לשחק את המישחק.

יחד עם זאת, במשך 25 השנים שהן היה סופר בחדרו, עשה מ"ב עבודת-ענק, המצריכה כיום צוותים של חוקרים לאיסוף האגדות וחקר ראשית הנצרות, השומרים נים ועוד, במשך שנים כמעט שלא נגש סופרים עיבריים ("ה ברנר ובריינגר מתא- רים גישה חד-פעמית איתו, כחוויה מהממת), ויומיי-שלושה לפני מותו, בהיר תו על ערש-דווי, הכתיב לבנו עימנואל את העמודים האחרונים של מריו, ובהם תיאור תחושת המוות המתקרבת.

המרד של מ"ב במסורת נבע מידיעה עמוקה, ולא מבורות סתם. כש שבספיריו נמשך אל דמויות החלשים, התמהונים והמגזרים — כך גם במאמריו ובמחקריו דן בכתות נרדפות, מוחרמות, שהוא ראה חובה לעצמו להיות להן לפה, השומרונים, הקראים, כתות נרדפות של חסידים, רא- שוני הנצרות, כל העולם שהרבנות המימ- סדית ניסתה כל השנים למחוק ולטשטש, בעזרת אמונות טפלות ועולם דמוני שלם של מיקים, שדים, שטן וכו', עולם שקסם למ"ב כסופר.

חסיד זיגמונד פרויד, יונג ואוסט ויינגר, יכולים למצוא בכתביו גרעון סיפורתי, המאמת רבות מהתיאוריות שלהם. מ"ב הקדים את התיאוריות הפסיכולוגיות של ראשית המאה, למרות שהן היו כבר באוויר באקלים התרבותי של ברלין. הוא הגיע אליהן מתוך אינטואיציה רגישה ובר-י אה, עוד קודם שתפכו אופנה מוכרת בעולם.

בסיפורי מ"ב אפשר למצוא שפע של ארוס: הגיבור הצעיר נמשך לאשה מבר גת, אלמנה או מעין-אלמנה, שגם היא נמשכת אליו; החוויה הארוטית המסעירה קשורה כמעט תמיד בערבישבת; הבן שהתיתם מאמו נמשך אל האשה-האם שי שכלה את בנה; משיכה ארוטית אל ה- אחות, משיכה חסרת-סיכוי המסתיימת לא פעם במחלת-רוח; הנערה שנישטה, מת- אמללה, חולה, משתגעת ומתה; הגבר "המשכיל" המלא עכבות, אינו מסוגל לר- זום ולקיים קירבה מינית עם אשה, ומביא לכך שיזכה בה גבר ייצרי ואלים.

ביגל הפירסום ומתן פרס-נובל ליצחק שוויטצ'ינגר, כדאי לציין ששני האלמנטים שמדגיש הוא בכל הזדמנות כחידושו הגדול — עולם השדים הדמוני מזה, והארוס הסוער מזה — נכתבו 50 שנה קודם-לכן אצל מ"ב, וביתר עוצמה ותיחכום. בוכותו של פרופסור הלקין התי- חילו ב-20 השנה האחרונות ללמד את מ"ב באוניברסיטאות, והוא החל באחרונה מ- שיע על כמה יוצרים עיבריים. החלה מ- סתמת ראשיתו של רנסנס חדש, שבמהלכו מתגלה אחד היוצרים הגדולים שקמו לי ספרות העברית החדשה. אך האמת ה- טרגית היא, שלמרות זאת, עדיין אין מכירים את יצירת מיכה יוסף ברדיצ'בסקי קרוב ל-90 אחוז מקוראי הסיפורת העי- ברת. למרות שהוא סופר בעל שיעור-קור- מה שבכל תרבות אחרת היה הופך נכס- צאן-ברזל, מה גם שלקרא בן-זמננו, יכולה יצירת מ"ב לומר הרבה יותר מי סופרים עכשוויים רבים.

הלברייטר

קין לא הרג את הבל בשורצאבק ולא בצבתנק*, כך מסתבר מספר הקריקטורות של הצייר קורט הלברייטר, שהתודע כבר לקורא הישראלי בסיפרו מכפראש ועד רגלאצבע. מתוך הספר ניתן ללמוד, כי ההיסטוריה מלמדת שאפשר לתאר את עולמנו ללא נשק. סיפרו של הלברייטר מהווה, כלשון תת-הכותרת שלו: "קורס שימושי מזורז בדיבורי ימי המלחמה, למן המבצעים המצויים ועד למכונות השיים של המאה ה-19, כלוויית שפע של איורים והמחשבות ממיכחול המחבר". סיפרו של הלברייטר מסוגל לשעשע כל מחבר-מלחמה מגיל 0 עד 100.

הומור

מומלצים

סיפרי ברדיצ'בסקי

- ספרים מאת מיכה יוסף ברדיצ'בסקי, ועליו, שאותם ניתן להשיג בהנויות הספרים כיום:
1. מריו — הוצאת "חדו" בשיתוף עם אגודת הסופרים, 298 עמודים (כריכה רכה).
  2. רומנים קצרים — הוצאת "מוד" ביאליק" — סיפורית, "דרות", 215 עמודים (כריכה רכה).
  3. מיכחל סיפורים — סיפורית, "ריבר לעם", 160 עמודים (כריכה רכה).
  4. מ"ב — מיכחל מאמרים על יצירתו — הוצאת "עם עובד", 286 עמודים (כריכה קשה).

תולעי תרבות

הקונסולית

בכל תרבות מצויות תופעות, שגם מדו- רים העוסקים בענף זה של החברה מת- קשים לעסוק בהם, מחשש שמא יודהמו ביותם שאי-אפשר להיפטר ממנו. תופעה מהסוג הנ"ל מהווים ספריה של הגברת תמר אבידראטינגר.

הגב' אבידראטינגר, שפתחה באחרונה בקאריירה דיפלומטית מזהירה כנספת לענייני-נשים בשגרירות ישראל בוואשינג- טון, והפכה עד מהרה "קונסולית ראשית" לענייני התרבות של ישראל בפגל הצפוני של יבשת-אמריקה, פירסמה בימים אלה

תמר אבידראטינגר התועבה השמינית

משורצאבק עד צבתנק

מאגר כלי הזין של הלברייטר

עטיפת הספר משורצאבק עד צבתנק

בכוחו לשעשע כל מחבר-מלחמה מגיל 0 עד 100

לם" ושאר תיסכולים שלה, שבאו על סי- פוקס על-חשבון משלם המיסים הישראלי, המשלם לה משכורת חודשית בדולרים על- מנת שתשמש קונסול התרבות הישרא- לית בארצות-הברית. לית הנוהגות לקרוא עיתוני-נשים, ושימעה של הגברת אבידראטינגר הנ"ל צץ שם לעיניהן, ולכן הן עלולות לר- כוש את הספר מתוך הנחה שהוא עוסק בעולמה של האשה הישראלית, סביר להניח שתנחנה את כספו על קרן-הצב- מפאת כריכתו הקשה של הספר, ייבצר מנשים שכבר רכשו אותו לעגל אותו יחד עם כריכתו, ולמצוא לו שימוש ויבראטי כלשהו.

ספר חדש פרי-עטה, תחת הכותרת קשה להיות אשת חברה*. לבד מהיות הספר הנ"ל כתוב בלשון עיברית שטוחה ופגומה, הרי תוכנו מהווה מעשה-הונאה לקורא שחונך להאמין כי ספר, שבו נקבצו סימני-דפוס, נייר וכרי- כה, נועד לשמש צורה תרבותית להעברת מסרים. הגיגים, חוויות ואירועים כלשהם. בסיפורה של "הקונסולית" לענייני תרבות אין כל מסרים, הגיגים, חוויות או איר- עים שיש בכוחם להידמות דמיון כלשהו לאותה צורה תרבותית. מה שיש בספר הוא תישפוכת של מילים עיבריות, עם רוחים שביניהם מותוות מ- לים לועזיות, שנועדו לשעמם את הקורא ולהציג בפניו את המחברת כ"אשת העז

* תמר אבידראטינגר, "קשה להיות אשת חברה", הוצאת "מסדה", 244 עמודים (כריכה קשה).

* "משורצאבק עד צבתנק", מאגר כלי- הזין של הלברייטר, עיברית: אהרון בר, יועץ תירגום: חיים איזק, הוצאת "תמוז", 143 עמודים (כריכה קשה).